

ATATÜRK BU FOTOĞRAFLA evlenme teklif etti

İPEK
CALISLAR

Ulu Önder'in Latife Uşşaki'ye nasıl evlilik teklifi ettiğini 'Latife Hanım' ile 'Mustafa Kemal Atatürk' kitaplarımda ayrıntılarıyla yazmıştım. Ancak o teklife konu olan fotoğraf bir türlü bulunamamıştı. Yayınevine gelen bir telefon kayıp fotoğrafın esrarını çözdü.

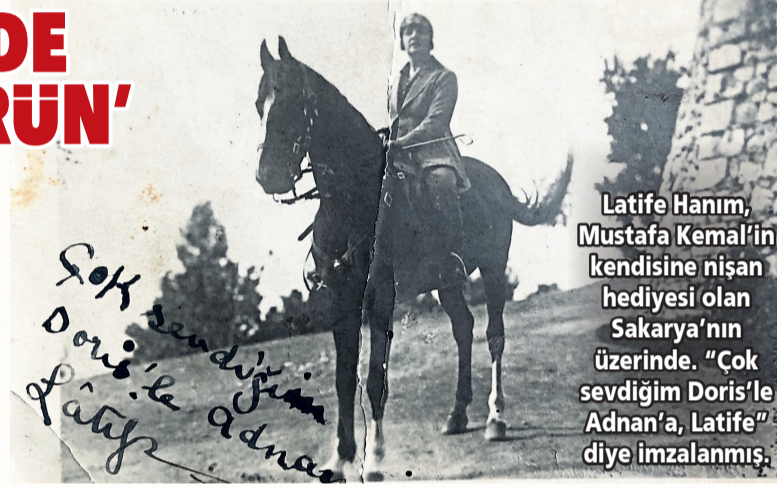
Mustafa Kemal, 100 yıl önce ülkeyi düşman işgalinden kurtarıırken karargahını İzmir'in Göztepe semtinde güller ve mor salkımlar arasındaki Uşşaki Köşkü'ne kurdu. Uşşaki Ailesi işgal sırasında Fransa'ya göçmüş, kızları Latife hastalanan babaannesi için geri dönmüştü. Pek terbiyeli, pek eğitilmiş bir genç kızdı.

Mustafa Kemal ile görüşmeye gelenlere tercümanlık yapıyor, yerli ve yabancı gazeteleri onun için okuyup işaretliyor, karargahı intizam, nezaket ve şefkatle yönetiyordu. Paşa'nın başucundan çiçeği, sırtından hırkası, sofradan sevdiği yemekler eksik edilmiyordu. Mustafa Kemal memnuniyetini ifade ediyor, ona "Latifçğim" diye hitap ediyordu.

'BENİ DE GÖTÜRÜN'

Latife cazip bir genç kadındı; zeki, hayat doluydu, güzel konuşuyor, derin düşünüyor, fikirlerini korkusuzca savunuyordu. Hayatını ülkesinin ve kadınların

kurtuluşuna adamak istiyordu. Latife ile Gazi arasındaki çekim Göztepe'deki köşkün her zerrisine yayılıyor, doyumsuz sohbetleri gece yarılarna kadar sürüyordu. Ayrılık günü geldi çattı. Latife, Mustafa Kemal'e "Bana Ankara'da bir iş verin, beni de yanınıza götürün" dedi. Mustafa Kemal, hayatını değiştirecek kararı verdi, Latife ile evlenecekti. Yatak odasının duvarındaki üniformalı resmini indirdi, arkasına kalbinden gelen sözcüklerle şairane bir evlenme teklifi yazdı. Resmi, Latife fark etsin diye yatağın üzerine bıraktı, yanına da bir gül ilişti. Sonra da sabırsızlıkla beklemeye başladı. Ancak Latife'den aşkama kadar çıkmadı. Dayanamadı, sordu: - Latifçğim bugün odamı siz topladınız değil mi? - Evet Paşam ben topladım. - Bir gariplik gördünüz mü?

Latife Hanım, Mustafa Kemal'in kendisine nişan hediyesi olan Sakarya'nın üzerinde. "Çok sevdiğim Doris'le Adnan'a, Latife" diye imzalanmış.

Latife resmin arkasındaki "Sen bu resme bak ve hâlâ hayır diyorsan, bir daha teklif etmeyeceğim" yazısını çoktan okumuştur. Kalbinin üzerine iliştiği gülü gösterdi. Muzip muzip güldü. "Tamam Latife" dedi Mustafa Kemal, "Sen kazandın! Ama diz çökmeme bekleme, zira ben kimsenin önünde diz çökmem. Ne zaman evleniriz onu da bilmem zira memleket işleri, Ankara..." diye devam etti. O gün yaşananları, Latife'nin üçüncü kuşak kuzenleri Muammer Erboy ile Mehmet Sadık Öke'den dinlemiştim. Daha sonra da Mehmet Öke ile Latife Hanım'ın değerli eşyalarının teslim edildiği Harbiye Askeri Müzesi'nde, özel izinle bu kıymetli fotoğrafı aramıştık. Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk (Yapı Kredi Yayınları) kitaplarımda hikayeyi ayrıntısıyla yazmıştım.

Latife'nin "Hayatımın sırrı burada başlar" dediği fotoğrafın Doktor Adnan'a hediye edilen imzalı kopyası.

İLK KEZ ORTAYA ÇIKTI

Yapı Kredi Yayınları'na gelen bir telefonun ardından ulaştığım değerli belgeler ile sanırım kayıp fotoğrafın esrarı çözüldü. İlk kez gün yüzüne çıkan mektubu birlikte okuyalım.

"Kardeşim Doktor Adnan'a, İzmir'in istirdadının (kurtuluşunun) ertesi günü, Başkumandan Gazi Mustafa Kemal'i evimde misafir etmek zevkine nail olmuştum. Bu ev, düşmanın beni aylarca hapsettiği ve etrafını askerlerle çevirdiği bir aile yuvası idi. Büyük kurtarıcıyı hürriyetine kavuşan 22 yaşında zinde ve idealist bir Türk kızının nasıl kucakladığını, bugüne kadar devam eden minneti ispata kadidir. Esasen benim hayatımın sırrı da buradan başlar. Evimden nişanlım olarak ayrılırken (29 Eylül 38) (miladi takvimle 29 Eylül 1922) bu resimden iki tane imza etti. Biri adımadır ve ölene kadar benimdir. İkincisini arzusu ve çile siz kazandınız. 'Koruyucu baş' koruyucu ellerinizi daima himaye ve takviye etsin. Onun en büyük emeli, memlekette, sizin gibi yetmişmiş ve tam manasıyla 'efendi' insanlar görmektir. Latife Uşşaki İstanbul XI 1948"

O GÜNLERİN BELGESİ

Latife Hanım, Mustafa Kemal ile nişanlanmasının hatırası olan fotoğrafın bir eşini doktoru Adnan'a hediye etmişti. Mektup Mustafa Kemal'in ölümünden 10 yıl sonra yazılmış. Latife'nin "Hayatımın sırrı" diye söz ettiği fotoğrafın üzerindeki Mustafa Kemal imzası artık solmaya başlamış. Fotoğrafın kendisi için değerini anlatırken Latife "Benim hayatımın sırrı buradan başlar" diyor ve ekliyor: "Bu resimden iki tane imza etti. Biri adımadır ve ölene kadar benim kalacaktır." Latife Hanım'ın mektubuna eşlik eden diğer belge, kendisine Mustafa

Mustafa Kemal ve Latife Hanım Bursa ziyareti sırasında, 31 Ağustos 1924.

Latife Hanım'ın Dr. Adnan'a yazdığı mektup.

Kemal'in hediyesi olan Sakarya isimli atın üzerinde çekilmiş fotoğrafı. Gazi, Sakarya'yı İzmir'e Latife'yi görmeye giden annesiyle nişan hediyesi olarak göndermişti. Latife Hanım, Mustafa Kemal ile en güzel anlarının, evlilik teklifi aldığı günlerin belgesi olan fotoğrafı, bir gün ortaya çıkarsın diye doktoruna göndermiş olmalı. Sonunda belgeler döndü dolaştı, gün yüzüne çıkmayı başardı. Belgeler için üç isim; 50 yıl Dışişleri'nde çalışan konsolos Alaeddin Talu'y'a (1918-1992), eşi Birsan Talu'y'a ve Latife Hanım'ın doktoru Adnan Bey'e teşekkür borçluyuz.

ATATÜRK HAKKINDA Hiç konuşmadı

Latife Uşşaki 17 Haziran 1898'de İzmir'de doğdu. Uşşakzade Muammer Bey ile Adeviye Hanım'ın kızı olan Latife, Göztepe'deki köşkün bahçesinde bulunan 'camlı köşk'te ilkökulu, İstanbul Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nde ortaokulu ve liseyi okudu. Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde siyaset ve hukuk eğitimi aldı, Londra'da dil öğrenimi gördü. İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Almanca biliyordu.

16 GÜN KONUK ETTİ

9 Eylül 1922'de Türk ordusunun İzmir'e girişinin ardından, Başkumandan'a güvenli bir karargah arayışındaki kurmayları, Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı Göztepe'deki Uşşakzade Ailesi'nin köşküne götürdü. Latife Uşşaki, 14 Eylül'den itibaren Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı köşk'te ağırladı. 16 gün süren ve 30 Eylül 1922'de sona eren bu misafirlikte köşk 'Mudanya Ateşkes Antlaşması' çalışmalarına sahne oldu. Mustafa Kemal Atatürk ile Latife Hanım, 29 Ocak 1923'te Göztepe'deki Uşşakzade Köşkü'nde dini nikahla evlendi. Nikah bazı yönlerden dönemin adetlerine uymuyordu.

Yaygın uygulamada kadınlar dini nikahta yer almazken, Latife Hanım dini nikahta bulundu. Mareşal Fevzi Çakmak ve Kazım Karabekir paşalar Mustafa Kemal'in, Mustafa Abdülhalik Renda ile Salih Bozok ise Latife Hanım'ın nikah şahidiydi.

TBMM'YE GİREN İLK KADIN

Yeni devletin başkenti Ankara'ya gelerek Çankaya'da ilk cumhurbaşkanlığı konutu olarak kullanılan 'Kuleli Köşk'te (günümüzde Atatürk Müzesi olarak kullanılan bugünkü adıyla eski Çankaya Köşkü) yaşadı. Eşinin isteği üzerine TBMM'deki oturumları izlemeye giden Latife Hanım, TBMM'ye giren ilk kadın oldu. Pek çok yurt gezisinde eşine eşlik etti. Gazi Mustafa Kemal Paşa ile Latife Hanım'ın evliliği 5 Ağustos 1925 günü sona erdi. Ölümüne kadar 2 yıl yurt dışında ve 48 yıl da İstanbul'da yaşayan Latife Hanım, evliliği ve eşi hakkında konuşmayı da yazmayı da kesinlikle kabul etmedi; ikinci kuşak yakınlarına da aynı yönde vasiyette bulundu. 12 Temmuz 1975'te İstanbul'da 76 yaşındayken kanserden hayatını kaybetti. Edirnekapı Şehitliği'ndeki aile mezarlığında toprağa verildi.

VESTEL'DEN SAMSUN'DA GENÇLİK FESTİVALİ

19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı için özel reklam filmi yayınlayan Vestel, aynı zamanda Milli Mücadele'nin ilk adımının atıldığı Samsun'da gençliğe armağan edilen bayrama özel festival düzenliyor. Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin desteğiyle birbirinden eğlenceli aktivite ve etkinliklerin düzenleneceği festivalde ünlü sanatçı Yalın da sahne alacak. Konser, Vestel'in sosyal medya hesaplarından canlı yayınlanacak. ■ İHA